

mark
gurakuqi

英
BIBLIOTEKA
SHITETI
35H-32
9. 96

**Gjurmë
të padukshme**

TREGIME

891.983 - 32

9. 96

MARK GURAKUQI

GJURMË TË PADUKSHME

56282

BIBLIOTEKA E SHËTETIT
GJIRKASTER

825

SHËTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

GJURMË TË PADUKSHME

I

Dom Prendi me të mbesën, Lezen, qëndronin në dhomë të pritjes. Në fytyrë të tij vijëzohej një shprehje zemërimi, kurse në atë të Lezes një shprehje mërzie.

Prifti kishte nisë prapë nga «predikimet» e tij.

I tha:

— Ti s'po duke ma në kishë... Dhe ti e din se...

Ajo e ndërpreu:

— Të lutem, mos më dëno me ndigjue përrallat e tua! Më dhemb kryet. E, me të thanë të drejtën, kam frikë se shpërthej në gaz. Nji ditë i bana buzët gjak, tue i hangër me dhambë, kah u përpoqa mos t'ja jepja gazit në mes të kishës. Tue të njohtë si të njoh, më vjen për të qeshë, kur ndigjoj fjalët e tua, kur të shoh, ashtu të devotshëm, si shejt, me atë shprehje prej fëmije e përvujtnie në fytyrë.

Kësaj here, Dom Prendi u nxeh vërtet:

— Leze, mos e tepro!

Kjo s'e prishi terezinë. Ja priti e qetë:

— Kot e ke që nxeh. Ti e din se të ban keq. Unë thashë të vërtetën. Unë s'jam si ata katundarët e tu...

Dom Prendi mori një pamje të trishtueshme:

— As ata s'po ma venë ma veshin. Veç, edhe një herë po të lutem. Ta njoh kryet. Por bama qejfin. Që nesër, eja edhe ti! Rri makar nga fundi që ta ndjesh veten ma lirshëm, por eja...

Dhe, meqë e kuptonte se zemërimi s'punonte me atë krye, shtoi lutës:

— Do të vish?

— Mirë, pra. S'po ta kthej.

Ai u gëzua. E kapi për dore, e tërhoqi pranë vetes, e puthi:

— Tash ma bane qejfin.

Pastaj, mbasi e pa që gjendja ishte rregullue, e pyeti:

— A hamë?

— Si të dësh. A dishron, ma parë, të të shtroj rakinë me meze?

— Jo, sonte s'due raki. Po pi, tue ngranë darkë, vetëm pak venë. Nga ajo ma e vjetra. Kam një drej dhimbje koke...

Ajo u tall:

— Si e përmend drejtin njeriu i zotit kështu?

Dom Prendi s'foli. Vetëm mendoi me vete: «S'ka drej, që ja del. Pak me e ngucë, asht si me ngucë një fole me gretha. Veç, prapë, shyqyr që e kam...».

Lezja përgatiti tryezën, solli gjellët e shijshme dhe të bollshme, që, së bashku me Dom Prendin, i shoqnoi me venë të vjetër të bardhë. Pastaj, pinë nga një kafe «hake».

— Ma piq dhe një — tha Dom Prendi.

— Të ban keq për tensionin.

— Lene tensionin, më pihet.

Mbas pak Lezja ja pru. Ai e rrokullisi ngadalë, me andje të veçantë.

Lezja tha:

— Duket se s'po vijnë sonte. A flemë?

— Të presim edhe pak.

— Unë po shkoj me ramë.

— Mirë. Unë po pres.

Ajo doli. Ai e ndoqi me sy, derisa u largue.

Dom Prendi shikoi orën. Dhjeta kishte kalue. Me sa dukej, atë natë, zor se kishin me ardhë. Ma mirë të shkante të binte.

Uli fitilin, mori llambën në dorë dhe u drejtue nga

shka do të kalonte nëpër duert e tij. Ishin caktue parullat, kundërparullat që, sipas rastit, ndërronin vendet e takimit. Gjithshka e pregatitun me kujdesin ma të madh! Se Dom Prendi s'donte të rrezikohej kot. Për çdo gja duheshin marrë masat e nevojshme, asgja nuk i duhej lanë rastit, nxitim.

Lajmet, që merrte e çonte, tregonin se «çeta» të shumta lëviznin anakand vendit. Madje, mbas 3-4 muajsh, do të fillonte sulmi i përgjithshëm. Do të ishte fundi i komunistëve. Gjithshka do të kthente si ma parë, edhe ma mirë. Se, këtë radhë, do të vinin amerikanët... Italianët, s'kishe ç'të thoshe, ishin njerëz të zot, por prapë s'kishin atë pasuninë e amerikanëve. E, atëhere, Dom Prendi do të kishte ditë si me veprue me këta «kuqaloshët» e fshatit e me të tjerët, atje në N... Le të predikonin pastaj se feja asht opium për popullin!..

E shkundi mendimesh një lëvizje e papritun e Lezes. Ajo u hodh, trembshëm, pastaj u struk e nisi të buzëqeshtë. Kushedi se ç'andërr shihte, kë andërronte... Ndoshta Gjini, një nga pjesëtarët e grupit. Shpesh kishte «kapë» vështrimet, që ata të dy shkëmbenin. Shpesh, kishte vu re si gjallënohej, si eksitohej Lezja, kur vinte Gjini. I kishte ruejtë, por, deri atëhere, s'kishte mundë të pikaste asgja konkrete. Gjini ishte i ri, i pashëm, i fuqishëm. Ai e dinte se Lezes gjithmonë i kishin pëlqye burra të tillë.

Megjithkëtë, te Lezja ai shihte një rrezik të madh. Ajo dinte shumë gjana për të, ishte bashkëpunëtore e të gjitha veprimeve të tij kundër pushtetit, dhe Dom Prendi s'ushqente asnjë iluzion për «moralin e devotshmëninë» e saj; ai ishte i bindun se Lezja, në rast rreziku, po të shihte edhe mundësinë ma të vogël për të shpëtue lëkurën, do t'i kishte paditë të gjithë... .

Gabim, gabim i madh që e kishte futë në «lojë». Veçse ishte detyrue. S'e thoshte për t'u shfajësue, jo. Kjo ishte e vërteta. Që të mos e përziente në këto punë, do të ishte dashë ta largonte. Dhe ai një flijim të tillë s'mund ta duronte. Tue e mbajtë aty, ishte e natyrshme

që ajo do të njihte çdo fshehtësi. S'kishte pasë rrugë tjetër. Sa për t'i besue, në asnji mënyrë.

Në heshtjen e thellë të natës, u ndigjuen britmat e hutinit. E para e zgjatun, dy të tjerat ma të shkurtna.

Dom Prendi u hodh nga shtrati. «Ata» kishin ardhë. Hapi dritaren. U përgjegj edhe ai me të njëjtën britmë dhe zgjoi Lezen të shkonte t'u çilte portën.

Ai shkoi në dhomë të bukës; qëndroi në poltronë, serioz, i përmbajtur. Kështu e gjetën tre burrat, që hynë brenda, të shoqnuem nga Lezja.

— Kjoftë lavdue Jezu Krishti — thanë ata.

— Përgjithmonë e jetës — ua ktheu prifti.

Dhe, pas kësaj «ceremonie», pyeti:

— Ç'u batë? Isha në merak për ju. S'vuna gjumë në

sy.

Njeni nga tre burrat e armatosun u përgjegj:

— E patëm të vështirë ta kalonim kufinin. E ruejnë shumë. Na u desh me pritë për një kohë të gjatë.

— Keni ba shumë mirë. Duhet matë çdo hap. A keni hangër?

Diversanti qeshi:

— Jo. Ndonji gja të thatë, sa me mbajtë frymën gjallë.

Dom Prendi ju suell së mbesës:

— Leze, na sill ndonji send!

Lezja u drejtue nga kuzhina, por diversanti e kapi për dore:

— Lene, Leze! S'kemi kohë. Duhet të nisemi.

Ajo pyeti, trembshëm:

— Prapë do të kaloni përtej?

Ai buzëqeshi:

— Jo, jo, do të shkojmë në një bazë tjetër. Do të qëndrojmë dy ditë. Pasesër, po deshe, na përgatit ndonji darkë të mirë. Si thue?

Vajza s'u përgjegj. Mbante sytë përdhe.

Qe Dom Prendi, që e mori fjalën:

— Mos kij dert, Gjin! Do t'ju shtrojmë një darkë për shtatë palë qejfe.

Dhe, tue ndërrue bisedën:

— Ele, ç'kemi andej?
— Në rregull. Më dhanë këtë letër. Përgjegjen ta kesh gati për pasnesër mbrama. Po ti këndeje?

— Asgja me randësi.

— A janë dukë forca të ndjekjes?

— Jo.

— Në S. kanë vra sekretarin e partisë.

— Luej vendit!

— Mos u çudit. Dhe në K. kanë djegë depon e grumbullimit me gjithë shtallat. Si, s'e paske marrë vesh?

— Ti e di që s'duhet të bie në sy, të pyesja. Askush s'më ka thanë gja.

— S'prish punë. Do të marrësh vesh edhe të tjera. Koha po afron. Dhe atëhere të gjithë «kuqaloshët»...

Gjini s'vazhdoi. Po sheja që bani me dorë e çonte deri në fund mendimin e tij. Ai vuri dorën në revole. Dhe kjo shpjegonte gjithshka.

Dom Prendi tha:

— Merrni të paktën nga një gotë!

Gjini e dy të tjerët lëpinë buzët:

— Nga ajo e mira, veç.

— Nga ma e vjetra — u përgjegj prifti.

Lezja s'pati nevojë ta porositte i ungji. Solli menjëherë katër filxhana raki. Ata uruen edhe një herë:

— Kjoftë lavdue Jezu Krishti!

— Përgjithmonë e jetës!

E rrokullyen menjëherë.

— Edhe nga një tjetër?

— Jo — u përgjegj Gjini — duhet të shkojmë. E, rrugës s'i dihet. Ma mirë ta kemi mendjen esëll.

— Fjalë me vend, lum djali.

Ata u përshëndetën me priftin, duelën nga kuzhina të përcjellun nga Lezja. Prifti ndëgjoi hapat e tyne të largoheshin, derën e jashtme të mbyllej e muer frymë thellë, si i çliruem nga një barrë,

Te dera e jashtme Lezja i tha Gjinit.

— Të pres!

Ai ju përgjegj ledhatues:

— Do të vij — dhe i shtrëngoi fort dorën.

Ata të tre duelën jashtë, çanë terrin e thellë, të bindun se s'do t'i kishte pa njeri.

— Edhe kësaj radhe shkoi mirë — ju drejtue Gjini shokëve.

Por jo shumë larg tyne, dy vetë shkëmbyen këtë bisedë të shkurtën:

— Shko te shokët! Të mos ndërpritet për asnji çast vëzhgimi! Asnji veprim! Të mendojnë se s'janë diktue. Po ti?

— Unë po i baj edhe për pak kohë shoqni priftit... e së mbesës — u përgjegj tue qeshë lehtas tjetri.

3

Tashma s'kishte kohë për të fjetë. Lezja kishte ra. E kotë ta trazonte. Ai vuni xhezven në zjarr.

«Nji kafe e mirë ja kalon çdo gjaje — mendoj tue nuhatë, i kënaqun, aromën e kafes së freskët.

E piu me shije të madhe. Nxuer letrën që i kishte dhanë Gjini e filloi ta lexonte. Rrudhi vetullat, shfreu disa herë. E qortonin se nuk po e zgjanonte veprimtarinë e tij, se, në atë kohë, s'kishte mundë të rekrutonte askend.

E kishin lehtë ata. Kujt t'i drejtohej? Kujt t'i besonte? Ai shkelte mbi një prush përcëllues. Jo, s'ishte punë frike, por kujdesi. E, prapë e ndjente se duhej të bante diçka. Po çfarë? Si?

E kotë. Tani s'i vinte ndër mend asgja. Ma vonë, kushedi...

Ishte ba vonë. Duhej të shkonte në kishë, të çonte meshë. Paloka, ndihmësi i tij, me siguri e priste. Dhe Paloka, edhe pse s'e thoshte, s'ishte nga ata, që e duronte pritjen.

Si sjithnji, e gjeti para portës.

Dom Prendi e përshëndeti. Paloka i ktheu përshëndetjen, si pa qejf.

— A ka ardhë kush? — e pyeti prifti.

— Askush — tha tjetri.

— Njerëzit e kanë lanë udhën e zotit, Palokë.

— Por zoti asht i madh dhe i mëshirshëm, Dom Prend.

Ky i nguli sytë. Çudi me këtë fshatar. Sa besimtar që ishte! E të thuesh që ishte plak! As dyzet vjeç nuk ishte. Të tjerët shkonin punonin, ai jetonte me «lëmoshët» e Dom Prendit. Dhe sa njeri besnik! Fshatarët e kishin «kritikue» shpesh, që shërbente në kishë. Por Paloka kishte qëndrue. Madje, Dom Prendi kishte marrë vesh se Paloka, një natë, për pak kishte qenë tue u vra me një dy prej tyne.

Dom Prendi, për këtë, edhe e kishte falenderue, edhe e kishte qortue:

— Ki mendjen, Palokë — i kishte thanë. — S'ban me u keqë me komunistët. Ua sheh sherrin.

— E çka mund t'u shohësh atyne, veç sherrit? — ja kishte kthye Paloka.

— Megjithkëtë, largoju ngatërresave! Leni të flasin! Dhe, po t'u vunë shumë, s'kemi ç'të bajmë, ikë prej meje! Me qeverinë s'mund të kapemi.

Ndihmësi e kishte shikue me keqardhje e i ishte përgjegjë:

— S'ndahem prej teje, edhe po më vranë. Veç në qoftë se më qet jashtë ti vetë.

Dom Prendi ishte prekë nga kjo besnikëri.

— Ti e di sa të due, Palokë.

— E, mirë, atëhere qoftë mbyllë kjo bisedë, Dom Prend.

Dhe biseda ishte mbyllë. Me gjithë shpotitë e kritikën e fshatarëve, Paloka s'ishte shkitë nga prifti.

Ky, kur kishte hy në «valle» — si shprehej vetë — mendoi një herë ta futte edhe Palokën. Mund t'i sillte shumë shërbime. Por, pastaj, tue e peshue punën ma mirë, e kishte gjetë të udhës mos ta përzinte. Nuk mund të thojshë që Paloka ishte budalla. Jo, madje, ndonjiherë, Dom Prendit i krijohej përshtypja e çuditshme,